

Keert de Nederlandse landmacht zich tegen

In het weekend van 12 en 13 maart ontstaat grote consternatie en verontwaardiging bij enkele Kamerleden omdat uit WOB-stukken (Wet Openbaarheid Bestuur) is gebleken dat zij in de Corona-periode door de overheid zeer gericht in de gaten gehouden zijn, waarbij zij met naam en toenaam in verslagen van het NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) voorkomen. Dat zij niet de enigen zijn is al snel daarna duidelijk. Door verdergaand WOB-onderzoek door Twitteraars [vegtdoor](#), [ceescees72](#) en [waukema](#) is nu komen vast te staan dat de overheid heeft toegewerkt naar zogenaamde ‘mass-surveillance’, wat niets anders wil zeggen dan dat iedere beweging van iedere burger in Nederland door de overheid gevolgd wordt. En niet alleen op Twitter, Facebook of LinkedIn, maar ook door gebruikmaking van telefoongegevens, geavanceerde software en geesteswetenschappelijk onderzoek van teksten op Social Media.

Iedereen die op internet actief is, weet dat hij of zij ‘sporen’ achterlaat. Een voor iedereen toegankelijk Facebook-account is een open boek voor iedereen die erin rondneust. De redenatie van de meesten is ‘ik heb niets te verbergen, dus wat maakt het uit?’. Als u echter uw Facebook-account heeft afgeschermd en dit alleen nog maar toegankelijk is voor directe vrienden, dan heeft u er bewust voor gekozen die informatie alleen ter beschikking te stellen aan een selecte groep. Mag de overheid dan nog toegang hebben tot dat gedeelte?

In dat schemergebied is ook onze overheid actief, maar er is ook nog altijd zoiets als de privacywetgeving die een al te nieuwsgierige overheid wettelijke grenzen stelt. Acht dagen na de eerste persconferentie van Mark Rutte wordt officieel een team geformeerd onder de afkorting LIMC, wat staat voor Land Information Manoeuvre Centre. Officieus werd deze afdeling echter al opgericht op 3 december 2019. Dat is opmerkelijk omdat er toen nog geen sprake was van een ‘dreiging’ door Corona, die brak pas 4 maanden later uit, halverwege maart 2020, de eerste initiatieven zijn dus al vóór december 2019 ontstaan. Ook is tot op heden nog altijd onbekend wie opdracht gaf tot oprichting van het LIMC.

Onderdeel van het LIMC zijn dataspecialisten, inlichtingenexperts en gedragskundigen. Het LIMC valt vreemd genoeg onder de Landmacht en niet bijvoorbeeld onder de Nationale Politie of de AIVD. Algemene doelstelling van het LIMC is het monitoren van de samenleving tijdens de Corona-crisis. Dat monitoren gebeurt niet op de klassieke manier met camera’s, maar volledig digitaal. Het betreft dan ‘alle beschikbare informatie uit open en semi-gesloten bronnen’. In vakjargon heet dat **OSINT: Open Source Intelligence**. U moet dan denken aan berichten van burgers op Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, Fora, Blogs of YouTube. Bij ‘semi-gesloten’ bronnen gaat u zich zonder meer op glad ijs bevinden, want de bewuste keuze van de gebruiker om informatie af te schermen voor het grote publiek raakt aan de privacywet zodra overheidsinstanties zich hierin gaan verdiepen. Maar ook het ‘volgen’ van openbare informatie van individuen door autoriteiten raakt de privacywet. De wetgeving verbiedt dit zolang bijvoorbeeld een Openbaar Ministerie daar geen toestemming voor heeft gegeven op grond van een serieuze verdenking van onoorbaar gedrag.

Aan de top van het LIMC staat een militair die in Afghanistan gediend heeft en gedurende zijn Corona-missie het grijze gebied van wat mag en niet meer mag steeds verder oprekt, blijkt nu. Wettelijk gezien mag onderzoek bijvoorbeeld niet leiden naar individuen, toch gebeurt dat, blijkt uit de WOB-stukken. Sterker nog, mocht men 'ongewild of onverhoopt' stuiten op persoonsgegevens dan is dat geen probleem, 'zolang deze gegevens maar niet worden verwerkt' blijkt uit de stukken. Dat is opmerkelijk, aangezien menig 'strijder' in deze periode intimiderend bezoek krijgt van de Nationale Politie, waarbij nooit wordt aangegeven hoe zij aan hun informatie komen. De Nationale Politie blijkt echter informatie te gebruiken van wekelijkse verslagen die door het LIMC naar allerlei overheidsdiensten wordt verspreid. Bekend voorbeeld is Flavio Pasquino van Bkcbx.tv die hier destijds verslag van deed. Hij zou 'nepnieuws' verspreiden. En inderdaad, het LIMC houdt zich officieel ook bezig met onderzoek naar wat zij 'nepnieuws' noemen. Maar wat nepnieuws is verschuift nogal in de tijd, wat eerst nog zogenaamd nepnieuws is blijkt achteraf toch vaak waar te zijn. Daarnaast houdt het LIMC zich bezig met, en ook dat blijkt uit de WOB-stukken, 'het gericht beïnvloeden van de opvattingen en houding van de doelgroep', ja, u leest het goed. Een voorbeeld hiervan zijn zogenaamde 'trollen.' Trollen zijn mensen die tegen betaling (in dit geval door de overheid) doelbewust op discussiefora, Twitter of bijvoorbeeld Facebook tegenovergestelde reacties geven, discussies laten ontsporen, mensen tegen elkaar opzetten of de sfeer verzieken. Dat hier heel duidelijk wettelijke kaders grof worden overschreden behoeft geen verder betoog, en dat ontgaat ook een aantal ambtelijke organisaties niet.

Opmerkelijk is een bijlage van het Ministerie van Defensie van 19 juni 2020. Hierin wordt expliciet gewezen op het overtreden van de wet door het LIMC in het kader van het onderzoek naar gedragsdynamiek. Dit onderzoek richt zich per definitie op groepen en individuen, en alleen de AIVD (Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst) en de MIVD (Militaire Inlichtingen en Veiligheid) beschikken over bevoegdheden en een wettelijke basis binnen zeer strenge kaders. Politie en Marechaussee hebben deze bevoegdheden op basis van het strafrecht. Het LIMC heeft echter geen enkele bevoegdheid en geen enkel mandaat. Zo circuleert vlak na de oprichting op 18 december 2019 een mail van de DJZ (Dienst Juridische Zaken) met het verzoek om contact op te nemen met de MIVD omdat schrijver dezès 'een onbestemd gevoel' krijgt bij de oprichting van het LIMC. Uit mailverkeer van 18 maart 2020 blijkt dat er discussie is tussen het LIMC en DJZ over de specifieke juridische grondslag. Er ontbreekt een wettelijk kader en het LIMC heeft geen wettelijke bevoegdheid tot deze verstrekkende vorm van onderzoek. In een mail van 20 maart 2020 van het LIMC, ze zijn dus inmiddels 3 maanden illegaal aan het werk, wordt duidelijk dat men nattigheid begint te voelen en men gaat op zoek naar een 'geitenpaadje'. Zo probeert men de activiteiten te herbergen onder de kop 'opleiding' en niet als een daadwerkelijke operationele inzet. Ook wordt geopperd het LIMC onder te brengen bij een landelijke toezichthouder (in dit geval de Marechaussee) in het kader van 'Militaire Steunverlening in het Openbaar Belang'. Dat blijkt niet alleen organisatorisch onmogelijk, ook blijkt er toestemming nodig van het Ministerie van Justitie. Eerder werd al schriftelijk geconstateerd dat de juridische basis 'optimistisch uitgedrukt flinterdun' is. Meest schokkende in de bijlage van het Ministerie van Defensie is echter de toepassing door Defensie van Behavioural Dynamics Methodology (BDM). Het baseert zich op inlichtingen over de doelgroep, analyse van die inlichtingen en vervolgens het gericht beïnvloeden van de opvattingen en houding van de doelgroep. Pardon? Schamper staat in de stukken van 19 juni 2020 van Defensie 'bij de meeste mensen zal bij die omschrijving argwaan ontstaan, zeker als het wordt toegepast buiten de context van een militaire operatie.' De omschrijving van BDM op Wikipedia is helder: 'het uitvoeren van acties om de vijand te ondermijnen zonder dat fysiek geweld wordt gebruikt. Het doel kan zijn het bang maken van

de vijand zodat deze niet meer terugvecht.’ Maar met wie is Defensie dan in gevecht? De eigen bevolking?

Het RIVM verlegt haar grenzen ook, zoals blijkt uit emailverkeer van 25 maart 2020. Zo zijn zij zeer geïnteresseerd in het Belgische softwarepakket ENDYM waarmee op basis van telecomdata bewegingen van de burger gevolgd kunnen worden. In de betreffende email is de ‘maar’ bij de uitleg of dit wel mag volgens de AVG... zwartgelakt... Eerder al werd het CBS op de vingers getikt omdat zij (illegaal) telecomdata verwerkte van Vodafone.

Blijkens emailverkeer op 28 mei 2020 mengt het RIVM zich ook in het geheel door het Ministerie van Defensie ondersteuning aan te bieden op het vlak van kunstmatige intelligentie op Social Media berichten. Het RIVM heeft op dat vlak veel meer expertise en ze bieden Defensie aan een ‘Letter of Support’ te schrijven zodat een samenwerking kan worden opgezet tussen Defensie, het RIVM, het KNAW (Koninklijke Academie van Wetenschappen) en het moederbedrijf van Cambridge Analytics in Wolverhamptom (UK). Door kunstmatige intelligentie ‘los te laten’ op geschriften op Social Media kunnen zeer snel patronen herkend worden van onwelgevallige teksten van willekeurige gebruikers, relaties tussen personen gelegd worden en verbanden gelegd worden. Dat verklaart ook de inmenging in het emailverkeer van het Meertens Instituut die gespecialiseerd is in geesteswetenschappelijk onderzoek. Het RIVM gebruikt onderdelen van het systeem enkele maanden, maar wederom ontbreekt ieder mandaat en wordt de privacywet grof geschonden.

Ondertussen gaat het LIMC gewoon door met haar activiteiten en verspreidt wekelijks haar rapporten. Op 12 juni 2020 blijkt plots uit WOB-documenten dat de ‘Militaire Steunverlening in het Openbaar Belang’ er toch is gekomen, onduidelijk is hoe. Duidelijk wordt nu wel dat men onder auspiciën van het NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) te werk gaat en denkt de juridische grondslag gevonden te hebben in het NCTV taakbesluit. Men heeft echter twijfels of dit wel ‘WIV-proof’ (Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten) is... kortom, de zaak is juridisch nog altijd niet rond.

Op 25 juni 2020 volgt een interne schriftelijke waarschuwing van Defensie omdat bekend is geworden dat er contacten zijn tussen het LIMC en de Nationale Politie en het Openbaar Ministerie. In het schrijven wordt gewaarschuwd dat de Nationale Politie géén opdrachten aan het LIMC kan verstrekken waartoe zij zelf niet bevoegd is. Of ze desondanks al verstrekt zijn is niet duidelijk.

In september 2020 gaat het LIMC iets opzichtiger de samenwerking zoeken met de Nationale Politie, vermoedelijk om meer draagvlak te creëren voor hun activiteiten en om gerichte ondersteuning te kunnen verlenen. Men kweekt in feite de behoefte en probeert er tweerichtingsverkeer van te maken waardoor hun bestaansrecht gerechtvaardigd kan worden. Daarnaast beschikt de politie wél over bevoegdheden waarvan het LIMC dan weer gebruik zou kunnen maken door middel van ‘samenwerking’. De truc die men uithaalt is door medewerkers van de Nationale Politie in te huren, blijkt uit stukken van 17 september 2020. Iedere donderdag ‘helpt’ de Nationale Politie het LIMC. Wat ze feitelijk doen is het mandaat van de politie misbruiken, maar men schrijft tegelijkertijd in dezelfde notitie dat onderzocht moet worden ‘onder welke voorwaarden informatiedeling mogelijk is’. Men zoekt bij het LIMC dus nog altijd naarstig naar een paraplu die hun activiteiten juridisch zou kunnen dekken. In november 2020 wordt in mailverkeer vastgesteld dat het LIMC zonder mandaat gestart is met het verzamelen van gegevens en dat een formeel verzoek van het bevoegd gezag volstrekt ontbreekt. Let wel, het LIMC is dus al operationeel vanaf december 2019, overtreedt

willens en wetens alle wetten, en in november 2020 zijn diverse ambtelijke organisaties nog altijd aan het steggelen, terwijl de wetsovertreding helder is. De Commandant der Strijdkrachten krijgt opdracht om samen met DJZ (Dienst Juridische Zaken) onderzoek te verrichten om vast te stellen welke politiek bestuurlijke risico's aanwezig zijn (geweest) bij het verzamelen, analyseren en bewaren van gegevens. In hetzelfde schrijven wordt het zelfs scherper gesteld: 'Compliance is license to operate, er was geen juridische basis en toch is de Commandant Landstrijdkrachten (C-LAS) van start gegaan, dus de interne checks en balances binnen C-LAS hebben niet gewerkt. C-LAS heeft juristen overruled' om daarna te vervolgen met 'C-LAS is gewaarschuwd door DJZ en DGB/DSK dat er eerst juridische grondslag zou moeten zijn.' Dit is een ongekend harde uitspraak over het illegaal functioneren van het LIMC.

Uit de WOB-stukken blijkt dat het LIMC pas op 26 augustus 2020 is overgegaan tot 'beperking' van haar 'experimentele' activiteiten. Welke 'beperking' is onduidelijk. In hoeverre zijn voor het LIVM verboden activiteiten ondergebracht binnen andere organisaties van de overheid en houden die zich wel aan de privacywet en bewegen zij zich binnen de kaders die de Wet op de Inlichtingen en Veiligheidsdiensten van hen vereisen?

Ook nu nog, anno 2022, worden zeer regelmatig individuen door de Nationale Politie benaderd die zich 'dwars' gedragen, het trolgedrag op bijvoorbeeld Twitter en LinkedIn gaat onverminderd door en in welke vorm en door welke ambtelijke dienst legaal of illegaal data wordt verzameld is onduidelijk. Verder WOB-onderzoek zal noodzakelijk zijn, maar tot dusverre zijn WOB-aanvragen tot ongeveer juli 2020 pas vrijgegeven, terwijl de beantwoording van WOB-aanvragen wettelijk door de overheid binnen uiterlijk 8 weken dient te worden beantwoord.

Resumé kan gesteld worden dat de Landmacht vór voor de Corona-crisis een dienst heeft opgericht die in december 2019 gestart is met activiteiten waarvoor men geen enkel mandaat had, waarbij op geen enkele wijze de AVG gerespecteerd is, diverse ambtelijke organisaties ernstige bedenkingen hadden, iedere waarschuwing dienaangaande is genegeerd, maar tegelijkertijd diensten als de Nationale Politie er gretig gebruik van hebben gemaakt. Er blijven ook nog een behoorlijk aantal vragen open staan: wie gaf bijvoorbeeld opdracht tot oprichting van het LIMC? Wat wist Ank Bijleveld werkelijk over het LIMC? Waarom werd het leger ingezet om de eigen bevolking te controleren? Waarom worden burgers bespioneerd die een onwelgevallige mening hebben op het overheidsbeleid? Waarom is er niet eerder ingegrepen toen duidelijk werd dat het LIMC bestaande wetgeving aan de laars lapte? Wat was de rol van het NCTV? Heeft het LIMC inmiddels een juridisch kader gevonden om de activiteiten te hervatten? In november 2020 was immers sprake van het 'tijdelijk' stilleggen van de activiteiten. Vragen die vooralsnog onbeantwoord blijven. Maar dat het LIMC onrechtmatig en buitenwettelijk haar taken heeft verricht staat als een paal boven water. Ministers en ambtenaren zitten nog altijd op hun plek, terwijl er overduidelijk ambtsmisdriven zijn gepleegd. Als het bij de Toeslagenaffaire kan, kan het blijkbaar ook op Defensie.